

JULES VERNE

COPIII  
CĂPITANULUI  
GRANT

Volumul I  
Traducere de Michaela Rodica Bușoiu  
Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României****VERNE, JULES****Copiii căpitánului Grant / Jules Verne; trad. de Michaela**

Rodica Bușoiu; pref. de Lucian Pricop. - București:

Cartex 2000, 2019

2 vol.

ISBN 978-973-104-876-5

**Vol. 1. - ISBN 978-973-104-877-2**

I. Bușoiu, Michaela (trad.)

II. Pricop, Lucian (pref.)

821.133.1-311.3=135.1

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

**CUPRINS**

Între ficțiune și etnografie (Lucian Pricop)..... 7

**PARTEA ÎNȚÂI**

Capitolul I .....	11
Capitolul II.....	17
Capitolul III .....	26
Capitolul IV .....	33
Capitolul V .....	39
Capitolul VI .....	46
Capitolul VII.....	54
Capitolul VIII .....	60
Capitolul IX .....	67
Capitolul X .....	77
Capitolul XI .....	86
Capitolul XII.....	94
Capitolul XIII.....	102
Capitolul XIV .....	112
Capitolul XV .....	119
Capitolul XVI .....	127
Capitolul XVII .....	138
Capitolul XVIII.....	149
Capitolul XIX .....	160
Capitolul XX.....	171
Capitolul XXI .....	180
Capitolul XXII .....	189
Capitolul XXIII.....	199

Capitolul XXIV .....	208
Capitolul XXV .....	217
Capitolul XXVI .....	226

## PARTEA A DOUA

Capitolul I .....	237
Capitolul II .....	247
Capitolul III .....	256
Capitolul IV .....	265
Capitolul V .....	278
Capitolul VI .....	289
Capitolul VII .....	299
Capitolul VIII .....	309
Capitolul IX .....	317
Capitolul X .....	326

## ÎNTRE FICȚIUNE ȘI ETNOGRAFIE

*Copiii căpitánului Grant* este un roman de aventuri, publicat în foileton în *Magasin d'éducation et de récréation*, între 20 decembrie 1865 și 5 decembrie 1867, apoi în volum (trei volume), la data de 23 iunie 1868, la editura Hetzel.

Acțiunea romanului începe în 1864, atunci când Lordul și Lady Glenarvan pleacă într-o călătorie la bordul yachtului *Duncan*. Echipajul pescuiește un rechin în pântecele căruia este descoperită o sticlă care conține un mesaj din partea unui căpitan, pe nume Grant, și a doi dintre însoțitorii săi pe vasul *Britannia* care naufragiase. Mesajul indică latitudinea ( $37^{\circ}11'$ ) naufragiului, dar indicația longitudinii este ilizibilă. Din fericire, căpitanul Grant scrise trei mesaje identice, dar în limbi diferite (franceză, germană, engleză), iar mesajul în franceză este ceva mai lizibil. Cuplul Glenarvan se decide să plece în căutarea supraviețuitorilor cu autorul căpitanului John Mangles și a secundului acestuia, Tom Austin, un bătrân lup de mare. Ei sunt însoțiti de copiii căpitanului Harry Grant, Mary Grant, o adolescentă de 16 ani, și Robert Grant, de 12 ani, de maiorul Mac Nabbs și de un geograf francez, Jacques Paganel.

Vasul acestora, *Duncan*, efectuează o circumnavigație încercând să se mențină cât mai aproape de latitudinea indicată în mesajul din sticlă. Explorează cu toții Patagonia, insula Tristan da Cunha, insula Amsterdam și Australia. În Australia întâlnesc un fost intendent de pe vasul *Britannia*, pe nume Ayrton, care se oferă să îi conducă la locul naufragiului. Însă Ayrton este de fapt un impostor,

care nu era prezent în momentul avarierii navei pentru că fusese reabandonat anterior în Australia, după ce încercase fără succes să acapareze nava pentru a o folosi în piraterie. Ayrton încearcă să pună mâna și pe *Duncan*, dar, printr-un joc al sorții, nu reușește. Soții Glenarvan, copiii căpitanului Grant, Paganel și câțiva marinari rămân în Australia și, având impresia greșită că vasul *Duncan* fusese capturat, se îndreaptă spre Auckland, Noua Zeelandă, de unde vor să se întoarcă în Europa. Nava lor naufragiază în sudul Aucklandului, pe coasta Noii Zeelande și sunt capturați de un trib Māori, dar reușesc cu noroc să scape și se îmbarcă pe o navă care, spre marea lor mirare, se dovedește a fi chiar *Duncan*.

Ayrton, ajuns acum prizonier, se oferă să le spună tot ce știe despre căpitanul Grant, iar în schimb ei să îl abandoneze pe o insulă pustie în loc să-l predea autorităților engleze. *Duncan* se îndreaptă acum spre insula Tabor, care, printr-o fericită coincidență, se dovedește a fi adăpostul căpitanului Grant. Acolo îl lasă pe Ayrton, în locul căpitanului, să trăiască printre fiare și să își recapete astfel, în mod paradoxal, latura umană.

Câteva dintre temele recurente în romanele lui Jules Verne: căutarea ființei iubite, geografia ca lecție de viață, explorarea ținuturilor necunoscute, lumea ca teatru etc. au o funcție instructivă. Fără a fi didactice, cărțile lui Jules Verne – iar *Copiii căpitanul Grant* exceleză în această calitate – oferă într-o manieră alertă elemente științifice dintre cele mai variate, de la principii și practici de navigație, elemente de geografie, istorie, zoologie, până la date etnografice dintre cele mai exotice.

Lucian Pricop

## COPIII CĂPITANULUI GRANT

Volumul I

### PARTEA ÎNȚÂI

## CAPITOLUL I BALANCE-FISH

În 26 iulie 1864, mânat de un vânt puternic din nord-est, un admirabil și arătos iaht gonea cu toată viteza pe crestele înspumate din Canalul Nordului. Pavilionul Angliei flutura pe catargul de la pupa, iar în vârful catargului principal, un fanion albastru, care purta inițialele E.G., brodate în aur și împodobite cu o coroană ducală. Iahtul se numea *Duncan* și aparținea lordului Glenarvan, unul dintre cei șaisprezece pari scoțieni ai Camerei Lorzilor și membrul cel mai distins al „Royal-Thames-Yacht-Club“, atât de famos în tot Regatul Unit.

Lordul Edward Glenarvan se afla la bord, însorit de Tânără lui soție, lady Helena, și unul dintre verii săi, maiorul Mac Nabbs.

Vasul *Duncan*, de curând construit, își făcea proba de navigare la câteva mile în afara golfului Clyde și se întorcea acum la Glasgow; insula Arran apăruse deja la orizont, când matelotul de veghe semnală un pește uriaș, care se zbenguia făcând salturi în dâra vasului. Căpitanul John Mangles îl anunță pe dată pe lordul Edward cu privire la această apariție. Glenarvan urcă pe dunetă împreună cu maiorul Mac Nabbs și îl întrebă pe căpitan ce părere avea despre acel animal.

– Înălțimea-voastră, răsunse John Mangles, cred că este un rechin de talie mare.

– Un rechin pe meleagurile acestea! exclamă Glenarvan.

– Este neîndoilenic, reluă căpitanul; acest pește aparține unei specii de rechinii căre se întâlnește în toate mările și la toate latitudinile. Este „balance-fish”<sup>1</sup> și ar însemna să mă însel amar nic dacă nu am avea de-a face chiar cu unul dintre acești ticăloși! Dacă Înălțimea-voastră este de acord, deși cu siguranță lady-ei Glenarvan nu-i va face mare plăcere să asiste la un pescuit destul de ciudat, am putea afla curând despre ce este vorba.

– Ce părere ai, Mac Nabbs? îl întrebă lordul Glenarvan pe maior; ești de părere să facem această încercare?

– Sunt dispus să accept orice îți face și ţie plăcere, răsunse liniștit maiorul.

– De altfel, reluă John Mangles, nu mai știm cum să exter minăm aceste animale cumplite. Să profităm de prilej și, dacă Înălțimea-voastră este de aceeași părere, va fi un spectacol impresionant și o acțiune în folosul tuturor.

– De acord, John, zise lordul Glenarvan.

Apoi trimise după lady Helena, care i se alătură pe dunetă, foarte ispitită de acest pescuit ieșit din comun.

Marea era magnifică și puteai să urmărești fără nicio greutate pe suprafața ei mișcările rapide ale scufundătorului, care se afunda ori se avânta cu o forță uimitoare. Mateloții aruncă peste bastingajul de la tribord o frângie rezistentă, dotată cu o cange care purta drept nadă o bucată de slănină. Rechinul, deși se afla încă la o depărtare de cincizeci de yarzi, simți momeala oferită voracității sale. Se apropiu cu iuțeală de iaht. I se vedea înnotătoarele, cenușii la capete, negre la bază, bătând cu violență valurile, în vreme ce înnotătoarea dorsală îi menținea direcția. Pe măsură ce înainta, ochii săi bulbucați îi trădau lăcomia, iar fălcile căscate, atunci când se întorcea, descopereau vederii patru șiruri de dinți. Capul era plat și avea aspectul unui ciocan dublu la capătul unui mâner. John Mangles nu se înselase: era exemplarul

<sup>1</sup> Balance-fish este numit astfel de marinari englezi, pentru că are capul sub forma unei balanțe sau, mai bine zis, sub forma unui ciocan dublu. Din acest motiv în Franță este cunoscut sub numele de rechinul-ciocan. (n.a.)

cel mai vorace din familia sa, peștele-balânță al englezilor, peștele-evreu al provensalilor.

Pasagerii și marinarii de pe *Duncan* urmăreau cu multă atenție mișcările rechinului. Curând, animalul ajunse aproape de cărlig; se întoarse pe spate pentru a-l înhăță mai ușor și momeala uriașă dispără în gâtlejul său. De-ndată „se încătușă“ singur, lovind cu violență cablul, iar mateloții îl traseră cu ajutorul unui scripete agățat la capăt de verga mare.

Rechinul se zbătu cu putere, văzându-se smuls din elementul său natural. Dar îi înfrânserează împotrivirea. O frângie cu laț îl apucă de coadă, paralizându-i mișcările. Câteva clipe mai târziu, era tras pe deasupra bastingajului și azvârlit pe puntea iahtului. De-ndată, unul dintre marinari se apropie de el, cu multă grija, de altfel, și, cu o strașnică lovitură de secure reteză formidabilă coadă a animalului.

Pescuitul se terminase: nu mai aveau să teme de nimic din partea monstrului. Marinarii se simțeau răzbunați, dar curiozitatea le rămăsese trează. Într-adevăr, la bordul navelor este obiceiul să se verifice cu multă atenție stomacul rechinilor. Mateloții, cunoscându-i voracitatea fără margini, se așteaptă mereu la vreo surpriză, iar așteptările lor nu sunt totdeauna înșelate.

Lady Glenarvan nu dori să asiste la acea respingătoare „explorare” și intră în dunetă. Rechinul mai horăcea încă; avea zece picioare lungime și cântărea mai mult de șase sute de livre. Aceste dimensiuni și greutatea nu au nimic extraordinar, dar, deși nu putea fi clasificat printre uriașii speciei, cel puțin se număra printre cei mai de temut.

Curând, uriașul pește fu spintecat cu lovitură de toporișcă, fără alte ceremonii. Cârligul îi pătrunse până în stomac, care era gol cu desăvârșire; era evident că animalul postea de multă vreme și marinarii, dezamăgiți, tocmai se pregăteau să arunce resturile în mare, când atenția șefului de echipaj fu atrasă de un obiect grosolan, prinț temeinic între viscere.

– Ei! Dar ce-i asta? exclamă el.

JULES VERNE

**COPIII  
CĂPITANULUI  
GRANT**

Volumul II  
Traducere de Michaela Rodica Bușoiu  
Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**VERNE, JULES**

**Copiii căpitánului Grant** / Jules Verne; trad. de Michaela

Rodica Bușoiu; pref. de Lucian Pricop. - București:

Cartex 2000, 2019

2 vol.

ISBN 978-973-104-876-5

Vol. 2. - ISBN 978-973-104-878-9

I. Bușoiu, Michaela (trad.)

II. Pricop, Lucian (pref.)

821.133.1-311.3=135.1

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- [www.edituracartex.ro](http://www.edituracartex.ro)
- e-mail: [comenzi@edituracartex.ro](mailto:comenzi@edituracartex.ro)
- e-mail: [comanda.cartex@gmail.com](mailto:comanda.cartex@gmail.com)
- O.P. 4, C.P. 184, București

**CUPRINS**

Capitolul XI.....	9
Capitolul XII.....	19
Capitolul XIII .....	29
Capitolul XIV .....	39
Capitolul XV.....	50
Capitolul XVI.....	59
Capitolul XVII.....	71
Capitolul XVIII.....	83
Capitolul XIX.....	94
Capitolul XX.....	104
Capitolul XXI.....	114
Capitolul XXII.....	124
<b>PARTEA A TREIA</b>	
Capitolul I .....	137
Capitolul II.....	146
Capitolul III .....	155
Capitolul IV .....	164
Capitolul V.....	173
Capitolul VI .....	182
Capitolul VII .....	189
Capitolul VIII.....	197
Capitolul IX .....	207
Capitolul X.....	216
Capitolul XI .....	227

Capitolul XII .....	238
Capitolul XIII. oameni și cărti .....	247
Capitolul XIV .....	256
Capitolul XV .....	269
Capitolul XVI .....	278
Capitolul XVII .....	288
Capitolul XVIII .....	296
Capitolul XIX .....	303
Capitolul XX .....	312
Capitolul XXI .....	321
Capitolul XXII .....	331

**COPIII CĂPITANULUI GRANT**

Volumul II

## CAPITOLUL XI BURKE ȘI STUART

Restul zilei se desfășură în plimbări și taifasuri. Călătorii, flecărind și admirând, parcurseră malurile Wimerrei. Cocorii cenușii și ibișii, scoțând strigăte răgușite, o luau la sănătoasa la apropierea lor. Pasărea-satin se pitea sub crengile înalte ale smochinului sălbatic, iar grangurii, pasărea-paradisului și alte păsărele insectivore zburățacea printre tulpinile superbelor liliacee, pescarușii-verzi renunțau la pescuitul obișnuit, în vreme ce toată familia, mai civilizată, a papagalilor, „blue – mountain“, împodobit cu celeșapte culori ale spectrului, micul „roschill“, cu capul stacojiu și pieptul galben, „lori“ cu penele roșii și albastre își continuau pălvărgeala în vârful arborilor de gumă în floare.

Astfel, când tolăniți pe iarbă pe țărmul apelor susurătoare, când hoinăringi printre tufele de mimoze, plimbăreții admirară priveliștile încântătoare până la asfințit. Noaptea, precedată de un crepuscul fugar, îi surprinse la o jumătate de milă de tabără. Se îmapoiără orientându-se nu după steaua polară, invizibilă din emisfera australă, ci după Crucea Sudului, care strălucea la jumătatea drumului de la orizont la zenit.

Domnul Olbinett pușese masa sub cort. Se așezără la masă. Fala cinei fu ostropelul de papagali, doborâți cu multă îndemânare de Wilson și pregătiți cu tot atâta îndemânare de steward.

După terminarea cinei, se luară la întrecere care mai de care, căutând un pretext pentru a mai amâna odihna în primele ore ale

acelei nopți peste măsură de fermecătoare. Lady Helena obținu aprobatarea tuturor și-i ceru lui Paganel să le istorisească povestile marilor călători australieni, poveste promisă de multă vreme.

Paganel nici nu cerea altceva. Ascultătorii se întinseră la poalele unui banksia magnific; fumul țigărilor se învălătuci curând până la frunzele pierdute în umbra nopții, iar geograful, încrezându-se în memoria sa fără greș, luă de-ndată cuvântul.

— Vă amintiți, dragi prieteni, și maiorul nu a uitat, fără îndoială, enumerarea călătorilor, pe care am făcut-o la bordul lui *Duncan*. Dintre toți cei care au încercat să pătrundă în interiorul continentului, doar patru au izbutit să-l traverseze de la sud la nord sau viceversa. Aceștia sunt: Burke, în 1860 și 1861; Mac Kinlay, în 1861 și 1862; Landsborough, în 1862, și Stuart, tot în 1862. Despre Mac Kinlay și Landsborough, o să vă spun puține lucruri. Primul a pornit din Adelaïda spre golful Carpentaria; cel de-al doilea, din golful Carpentaria spre Melbourne, amândoi fiind trimiși de comitete australiene în căutarea lui Burke, care era de negăsit și aşa avea să și rămână.

Burke et Stuart, aceștia sunt cei doi exploratori îndrăzneți de care o să vă vorbesc și acum încep povestea lor fără altă introducere.

În 20 august 1860, sub auspiciile Societății regale din Melbourne, pleca un ex-ofițer irlandez, fost inspector de poliție la Castlemaine, care se numea Robert O'Hara Burke. Era însoțit de unsprezece oameni: William John Wills, un Tânăr și distins astronom, doctorul Beckler, botanist, Gray King, Tânăr militar din armata Indiilor, Landells, Brahe și câțiva șipai<sup>1</sup>. Douăzeci și cinci de cai și douăzeci și cinci de cămile îi purtau în spate pe călători, precum și bagajele și proviziile acestora pentru optsprezece luni. Expediția trebuia să ajungă în golful Carpentaria, pe coasta septentrională, urmând mai întâi cursul râului Cooper. Traversă fără neplăceri mărcile fluviilor Murray și Darling, ajungând la așezarea Menindie, la marginea coloniilor.

<sup>1</sup> Soldat indian. (n.tr.)

Acolo își dădură seama că bagajele numeroase erau foarte stânjenitoare. Această povară și o anumită duritate de caracter a lui Burke stârniră discordie în trupă. Landells, conducătorul cămilelor, urmat de câțiva slujitori hinduși, se despărți de expediție, înapoindu-se pe malurile fluviului Darling. Burke își continuă drumul. Străbătând fie magnifice pășuni, udate din belșug, fie drumuri pietroase și lipsite de apă, el coborî spre Cooper's-creek. În 20 noiembrie, la trei luni după plecarea sa, își făcea un prim depozit de provizii pe malul râului.

Aici, călătorii rămaseră locului o vreme, negăsind niciun drum practicabil spre nord, unde prezența apei să le fie asigurată. După multe neplăceri, ajunseră la o așezare pe care o botezăra fortul Wills. Acolo încropiră un loc de popas împrejmuit de uluci, situat la jumătatea drumului dintre Melbourne și golful Carpentaria. Burke își împărți trupa în două. Una, sub ordinele lui Brahe, trebuia să rămână în fortul Wills timp de mai bine de trei luni, dacă proviziile aveau să le fie îndestulătoare, și să aștepte întoarcerea celei de-a doua, care era alcătuită numai din Burke, King, Gray și Wills. Luără cu ei șase cămile și merinde pentru trei luni, adică trei chintale de făină, cincizeci de livre de orez, cincizeci de livre de făină de ovăz, un chintal de carne de cal, uscată, o sută de livre de porc sărat și slănină și treizeci de livre de pesmeți, care se presupunea că le vor ajunge pentru o călătorie de șase sute de leghe, dus-întors.

Cei patru bărbați porniră la drum. După o traversare chinuitoare printr-un deșert pietros, ajunseră la râul Eyre, în punctul extrem atins de Stuart în 1845 și, mergând pe căt le era cu putință de-a lungul meridianului  $140^{\circ}$ , se îndreptară spre nord.

În 7 ianuarie, ei trecură tropical sub o arșiță de foc, înșelați de miraje dezamăgitoare, adeseori îndurând lipsa apei, răcoriți câteodată de vreo furtună violentă, întâlnind când și când indigeni nomazi, de care nu avură a se plângă; pe scurt, puțin stânjeniți de greutățile unui drum care nu le ridică piedici nici sub forma lacurilor și fluviilor, dar nici a munților.

În 12 ianuarie, câteva coline de gresie se iviră spre nord, între care muntele Forbes și o înșiruire de lanțuri de granit, care se numesc „ranges“. Urcușul se dovedi istovitor, înaintând cu greu. Animalele refuzau să meargă: „Suntem tot pe *ranges*! Cămilele asudă de spaimă!“ scrie Burke în jurnalul său de călătorie. Cu toate acestea, opintindu-se din răsputeri, exploratorii ajung pe malurile râului Turner, apoi pe cursul superior al fluviului Flinders, cercetat de Stokes în 1841 și care se varsă în golful Carpentaria, printre perdele de palmieri și eucalipti.

Drumul până la ocean era presărat de mlaștini, în care o cămilă își găsi sfârșitul, iar celelalte refuzară să treacă. King și Gray se văzură siliți să rămână cu ele. Burke și Wills continuără să meargă spre nord și, după multe chinuri, confuz relatate în notele lor, ajunseră într-un punct în care fluxul mării acoperea mlaștinile, dar nu zăriră oceanul. Era în 11 februarie 1861.

— Așadar, zise lady Glenarvan, acești oameni îndrăzneți nu au izbutit să treacă dincolo de mlaștini?

— Nu, doamnă, răspunse Paganel. Terenul mlaștinios le fugea de sub picioare și se văzură nevoiți să dea înapoi, gândindu-se să se întoarcă la tovarășii lor, în fortul Wills. Tristă înapoiere, pot să vă jur! Slăbiți și vlăgiți, târându-se, Burke și tovarășul său ajunseră din nou la locul unde îi lăsaseră pe Gray și King. Apoi, expediția, coborând spre sud, pe drumul deja cunoscut, se îndrepta spre Cooper's-creek. Pătaniile, primejdiiile, suferințele acestei călătorii nu le cunoaștem cu precizie, deoarece lipsesc foi din carnetelelor exploratorilor. Dar trebuie să fi fost îngrozitor.

Într-adevăr, în luna aprilie, ajunși în valea râului Cooper, nu mai erau decât trei. Gray își dăduse sufletul de epuizare. Patru cămile pieriseră. Totuși, dacă Burke izbutește să ajungă la fortul Wills, unde îl așteaptă Brahe cu depozitul său de provizii, el și tovarășii săi sunt salvați. Își adună puterile, se mai târasc căteva zile. În 21 aprilie, zăresc împrejmuirea fortului, ajung acolo! ... Tocmai în ziua aceea, după cinci luni de așteptare zadarnică, Brahe plecase.

— Cum! A plecat! exclamă Tânărul Robert.

— Da, a plecat! Chiar în ziua aceea, printr-o groaznică fatalitate! Biletul lăsat de Brahe fusese scris doar cu șapte ore mai devreme! Lui Burke nici prin cap nu putea să-i treacă să-l ajungă din urmă. Nefericitii, părăsiți, își întremără cât de cât forțele cu proviziile găsite în depozit. Dar mijloacele de transport le lipseau și încă osutăcincizeci de leghe îi despărțea de Darling.

Atunci Burke, de părere contrară cu Wills, se gândește să se îndrepte spre așezările australiene, situate lângă muntele Hopeless, la șaizeci de leghe depărtare de fortul Wills. Pornesc iarăși la drum. Din cele două cămile care le rămăseseră, una a pierit într-un affluent mocirlos al Cooper's-creek, iar cealaltă nu mai este în stare să facă un pas de sfârșelă. Trebuie să-o omoare, hrăndu-se din carne ei. Curând, merindele se isprăviră și cei trei nefericiți se văd siliți să se hrănească cu „nardu“, o plantă acvatică, ai cărei spori sunt comestibili. Lipsiți de apă și de mijloace de transport, ei nu pot să se îndepărteze de malurile râului. Un incendiu le arde bojdeuca și lucrurile rămase. Sunt pierduți! Nu le mai rămâne decât să moară!

Burke îl cheamă pe King lângă el: „mai am de trăit doar câteva ore“, îi spune el; „uite ceasul meu și jurnalul de călătorie. Când voi fi mort, vreau să-mi pui pistolul în mâna dreaptă și să mă lași așa cum sunt, fără să mă înmormântezi!“ După aceste cuvinte, Burke nu mai scoase o vorbă și-si dădu sufletul a doua zi la ora opt dimineață.

King, însămicântat, pierzându-și cumpătul, plecă în căutarea unui trib australian. Când se înapoie, Wills murise și el. Cât despre King, acesta fu primit de indigeni și, în luna septembrie, găsit de expediția domnului Howitt, trimisă în căutarea lui Burke, în același timp cu Mac Kinlay și Landsborough. Astfel că, dintre cei patru exploratori, unul singur a supraviețuit acestei traversări a continentului australian.

Istoria lui Paganel îi impresionă profund pe ascultătorii săi. Fiecare se gândește la căpitanul Grant, care rătacea probabil ca și Burke și ai lui prin acest funest continent. Naufragiații scăpară oare de suferințele care îi doborâseră pe acești cetezători